

F. M. Denny
Islám a muslimská obec
Praha 1998

používá jen mezi muslimy
no vdát se za jinověrce.
hou, ale musí to být vyz

ženství. Děti z tohoto svazku se považují za muslimy
a musí být také tak vychovávány. Uzavřené společenství
ummy se k nezasvěcencům nechová nepřátelsky v tom
smyslu, že by zůstávalo chladné nebo netečné k obecným
lidským potřebám a problémům. Jedná se spíše
o uzavřenost v tom, že svým členům nedovoluje, aby
zbloudili, a přesto byli i nadále považováni za muslimy.

Šaháda Pokud jde o přijímání nezasvěcenců do společenství víry, dveře jsou dokořán a lidé se vždy srdečně radují, když nějaký člověk odpoví na výzvu islámu, pronese *šahádu* a stane se bratrem nebo sestrou ve víře. Aby se člověk stal muslimem, stačí pouze vykonat první z pěti pilířů islámu a s upřímným přesvědčením jednou přeříkat *šahádu* („Vyznávám, že ‚není božstva kromě Boha‘; Vyznávám, že ‚Muhammad je posel Boží.‘“).

Když jsem učil na univerzitě, jeden ze studentů pocítil nutkání pronést *šahádu* právě uprostřed mé přednášky. Přestup na islám už zřejmě nějaký čas promýšlel, když však náhle ve třídě pocítil Boží volání, nemohl odolat. Jiní dva muslimští studenti ho začali objímat, a pak společně v radostné modlitbě padli na tvář. Zbytek posluchárny je sledoval s úžasem, bázni a uctivě odlehčenou veselou náladou.

Salát: modlitba Pilíře islámu začínají *šahádou*, jež je doktrinálním prohlášením a zároveň aktem veřejného vyznání víry. Jakmile je toto stručné vyznání proneseno, odpovídajícím dalším vyjádřením je formální modlitba zvaná *salát*. Ze všech náboženských povinností islámu

se tento bohoslužebný úkon provádí nejčastěji a je téměř všudypřítomný. Má se provádět pětikrát denně a také při různých příležitostech, jako například při pohřbech a zatměních. *Salát* má pevnou formu, je to velmi pečlivě uspořádaný a přísně dodržovaný sled slovních formulí a tělesných pozic. *Salát* je předepsaný v Koránu a pro první muslimy jej vytvořil Muhammad. Ummu spojuje napříč věky a bez ohledu na zeměpisné hranice natolik jednotnou podobou, která nemá obdoby v žádném jiném světovém náboženství. Islám nemá kněžský stav, a tak všichni dospělí muslimové musí *salát* znát a být schopni jej vést, pokud jsou k tomu vyzváni.

Muslimové se *salát* učí už od dětství. Učí se vytvářet rovné řady za *imámem*, tím, kdo vede modlitbu, slouží jako vzor a zároveň udává tempo sledu vztyků, úklonů, padnutí na tvář (prostrací) a sedů, které se při modlitbě opakují. Oči všech jsou upřeny přímo před sebe a srdce i mysl se soustřeďují pouze na úkony prováděné při modlitbě. Celé shromáždění je obráceno směrem k Mekce a tamější svatyni *Ka'bě*. *Salát* se provádí za svítání, v poledne, v pozdním odpoledni, těsně po západu slunce a večer. Pokaždé je třeba vykonat určený sled předepsaných pozic, každý však může připojit i další.

Nezbytným předpokladem pro vykonání *salátu* je rituální očista jednotlivce. Obvykle (pokud se nejedná o těžké znečištění) postačí omytí tváře, hlavy, uší, nosních dírek, rukou až po lokte, nohou a kotníků, při němž se pronáší prosba o čistotu a vedení. Pokud je však člověk poskvněn něčím, co se pokládá za těžké znečištění, jako pohlavním stykem nebo stykem s nečistou věcí, což jsou například prasata nebo psí sliny, pak musí provést velkou očistu, rituální koupel celého těla. Očista má pro muslimy takový význam, že neustále rozlišují mezi čistým

a nečistým stavem. Rozlišování též vychází z uzavřenosti ummy a také ji chrání. S čistotou a vyhýbáním se nečistému úzce souvisí právní rozdělení světa a lidských činů na dovolené a zakázané. Vykonávat *salát* bez předchozí očisty je nejen zakázané, ale provádí-li někdo *salát* bez předchozí očisty, modlitba je neplatná. *Salát* je osobní i veřejný úkon, jenž výrazně symbolizuje zvláštnost muslimské obce a odděluje ji od světských a nečistých předmětů a představ. „Čistota jde ruku v ruce se zbožností“ je u muslimů stejným ideálem jako u pietistických protestantů.

Slovo *mešita* pochází z arabského slova *masdžid*, což znamená „místo prostrací“. Mešita tedy není na prvním místě stavba, ale rituálně zasvěcený prostor. V některých zemích se výlučnost ummy symbolizuje zákazem vstupu do mešity pro nemuslimy (například v Maroku nebo Íránu). Sami muslimové se u vchodu musí zout a chovat se po všech stránkách uctivě.

Muslimská náboženská a estetická inspirace se setkala ve dvou vrcholných projevech v umění koránské arabské kaligrafie a v církevní architektuře. Mešita jako stavba dosáhla vrcholu symbolického vyjádření tím, že o Boží jedinství vypovídá svou jednoduchostí, prostorností a způsobem, jímž soustřeďuje zrak, sluch i srdce k rozjímání o Bohu. Architektura mešit někdy symbolizuje zahradu posmrtného života v nebi: sloupy představují kmeny stromů a fontány a jezírka chladné osvěžující potůčky, které šumí a rozlévají se pod stromy, a klenba mešity se nad tímto miniaturním rájem rozprostírá jako obloha.

Prvním předpokladem pro vybudování mešity je vhodné umístění. Místo by nemělo být znečištěné (nesmí být například vedle koželužny nebo pivovaru) a hlavní prostranství určené k prostracím musí ležet tak, aby věřící

byli obráceni čelem k Mekce (indonéští muslimové jsou obráceni na západ, syrští na jih atd.). Ve zdi mešity je vždy výklenek (nebo jiné vhodné označení), které udává správný směr modlitby. Výklenek může být prostý a bez ozdob, nebo naopak zdobený bohatě, ale jeho účel je vždy stejný. Vedle něj je vyvýšená kazatelna se schodištěm, krytá baldachýnem. Kazatelna se využívá při každé bohoslužbě s kázáním, například při páteční společné *modlitbě*, k níž se muslimové scházejí v hlavní mešitě. Podlaha musí být čistá a nesmí se na ní nic povalovat. V mešitách nejsou židle ani lavice, věřící se modlí na zemi na koberecích nebo rohožích. Obvykle tam jsou lampy, hodiny a v rohu knihovna s výtisky Koránu a jiných náboženských knih. S prostorem pro bohoslužby sousedí řádně vybavené místo pro omývání, jedno pro muže a jedno pro ženy. Je tam (v ideálním případě) tekoucí voda, záchody a soukromí. Vedle mešity nebo na ní je minaret, z něhož se zpěvným hlasem svolává k modlitbě. Minaret je univerzálním symbolem islámu. Slovo pochází z arabského označení pro „maják“ a symbolika je zřejmá - navádí lid na přímou cestu islámu. Volání, jež se ozývá z tohoto majáku, je Boží výzvou k počestnosti a pravdě: „Alláh je veliký! Vyznávám, že není božstva kromě Alláha. Vyznávám, že Muhammad je posel Alláha. Vzhůru k modlitbě! Vzhůru k dobrému činu! Alláh je veliký! Není božstva kromě Alláha!“

Zakát: almužna Třetím pilířem islámu je zákonem ustanovená almužna zvaná *zakát*. *Zakát* je jakási náboženská daň, která se odvádí z určitých druhů majetku a je povinná pro všechny, jejichž majetek přesahuje přesně stanovené minimum. Muslimové věří, že *zakát* očišťuje zbývající majetek dárce.